

dr hab. Bożena Karolewicz, prof. uczelni
Katedra i zakład Technologii Postaci leku
Wydział Farmaceutyczny
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu
ul. Borowska 211a; 50-556 Wrocław
tel. (71) 784 03 24, faks (71) 784 03 17
bozena.karolewicz@umw.edu.pl

Wrocław, 1 grudnia 2024r.

OCENA
rozprawy doktorskiej mgr Beaty Plewki

pt. "Standaryzacja procesu dydaktycznego i ocena jej wpływu na przygotowanie przyszłych farmaceutów do roli edukatora pacjenta".

wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. n. farm. Tomasza Osmalka
Kierownika Katedry i Technologii Postaci Leku Wydziału Farmaceutycznego
Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

i promotora pomocniczego dr hab. n. farm. Magdaleny Waszyk-Nowaczyk z Katedry i
Technologii Postaci Leku Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego im.
Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Znaczenie problematyki podjętej w recenzowanej rozprawie

Zagadnienie uaktualnienia programu nauczania w zakresie opieki farmaceutycznej jest bieżącym tematem podejmowanych zmian w standardach kształcenia na kierunku farmacja. Wobec dynamicznych zmian legislacyjnych i rosnącej roli farmaceutów w opiece nad pacjentem, przygotowanie studentów farmacji do wykonywania nowych zadań zawodowych i dostosowanie procesu dydaktycznego w warunkach symulowanych do wymagań skutecznej komunikacji z pacjentem w celu zebrania wywiadu, ustalenia listy stosowanych leków i innych produktów zdrowotnych, konsultacji, porad farmaceutycznych, diagnostyki w monitorowaniu farmakoterapii czy ordynacji farmaceutycznej, staje się działaniem koniecznym. Standaryzacja procesu nauczania i ciągła ocena jej wpływu na przygotowanie farmaceutów jako przedstawicieli samodzielnego zawodu medycznego do sprawowania usług i realizacji świadczeń, powinna stanowić obszar badań, który zidentyfikuje potrzeby w kształceniu i najbardziej przybliży je do rzeczywistych warunków sprawowania zawodu w kontakcie z pacjentem zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o zawodzie farmaceuty.

Metodyka badawcza (założenia, cel, metody)

W założeniach pracy przyjęto, iż poczucie braku gotowości polskich farmaceutów do świadczenia opieki farmaceutycznej może wynikać z niedostatecznego przygotowania praktycznego w toku studiów farmaceutycznych i obniżonego poczucia samoskuteczności, które może przełożyć się na gotowość do świadczenia usług farmaceutycznych, w tym tych związanych z opieką farmaceutyczną.

Biorąc pod uwagę założenia Doktorantka jako cel prowadzonych badań podjęła zidentyfikowanie potrzeb odnośnie nauczania opieki farmaceutycznej, dokonanie przeglądu metod uczenia się, które w perspektywie pozwolą w szerokim zakresie osiągać zakładane efekty uczenia oraz na wdrożenie i ocenę zajęć wybraną na tej podstawie metodą.

Autorka rozprawy w metodyce pracy wykorzystwała badania ankietowe prowadzone wśród studentów V roku farmacja na Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz analizę piśmiennictwa dotyczącego wdrożenia aktywnej metody uczenia się na kierunku farmacja z zakresu OF, pozwalającą na wyłonienie metod aktywnego uczenia się.

Metodykę oparto na:

- badaniach ankietowych pozwalających na ewaluację zajęć z zakresu opieki farmaceutycznej oraz profesjonalnego doradztwa z perspektywy studentów, dotyczącą opieki farmaceutycznej na zajęciach i w praktyce,
- badaniach ankietowych dotyczących oceny istniejących rozwiązań edukacyjnych w zakresie profesjonalnego doradztwa w aptece,
- badaniach ankietowych pre/post z wykorzystaniem formularza SUWS samooceny umiejętności i kompetencji oraz skali VAS, opartych na założeniach teorii społeczno-poznawczej Bandury, dotyczących poczucia samoskuteczności w odniesieniu do świadczenia usług opieki farmaceutycznej pacjentom diabetologicznym,
- ankietę oceny zajęć,
- szerokiej analizie statystycznej obejmującej test U Manna–Whitneya do porównania dwóch niezależnych grup, test Friedmana do porównania różnic pomiędzy co najmniej trzema grupami zależnymi, test rang Wilcoxon do porównania danych ilościowych, współczynnika korelacji rang Spearmana służącego do pomiaru monotonicznej relacji między dwiema zmiennymi.

Zastosowane w pracy metody zostały dobrane w sposób prawidłowy, zapewniając realizację zakładanego celu, co znalazło odzwierciedlenie w zaakceptowanych do publikacji manuskryptach po procesie recenzji.

Struktura rozprawy

Rozprawa doktorska ma formę cyklu 3 prac, w tym 2 oryginalnych, opublikowanych w latach 2022-2024 (Łączny IF dla prezentowanego cyklu prac wynosi 7,6, punktacja MNiSW 320), uzupełnionych wstępem, założeniami rozprawy, omówieniem prac wchodzących w skład cyklu, wnioskami, zestawieniem cytowanego piśmiennictwa, a także wymaganymi streszczeniami w języku polskim i angielskim oraz oświadczeniami współautorów publikacji tworzących cykl. Dodatkowo w dysertacji zestawiono aktywność naukową i scharakteryzowano dorobek naukowy Doktorantki.

Szczegółowa ocena merytoryczna poszczególnych części rozprawy

Pierwszy rozdział stanowi opis przedmiotu badań i komentarz, który zawiera wstęp do recenzowanej dysertacji doktorskiej i założenia rozprawy. W tej części pracy pragnę zwrócić uwagę na bardzo syntetyczne wprowadzenie czytającego w tematykę dysertacji, korzystne dla wskazania kierunku zmian praktyki zawodowej farmaceutów w Polsce i zrozumienia podjętego celu badań.

W publikacji [1] przedstawiono badania ankietowe prowadzone w latach 2019-2020 wśród studentów V roku kierunku farmacja dotyczące opieki farmaceutycznej na zajęciach i w praktyce oraz oceny istniejących rozwiązań edukacyjnych w zakresie profesjonalnego doradztwa w aptece. Badania pozwoliły na identyfikację preferowanych przez studentów metod nauczania oraz weryfikacji wiedzy i postaw dotyczących opieki farmaceutycznej jako zadania farmaceuty oraz gotowości do jej świadczenia w przyszłej pracy zawodowej w odniesieniu do subiektywnie odczuwanego poziomu przygotowania w trakcie studiów. Podsumowanie prowadzonych badań ankietowych pozwoliło na wyznaczenie kierunku zmian w programie nauczania, zgodnych z oczekiwaniami studentów, w pełni zgodnych ze światowymi trendami w edukacji. W mojej opinii praca stanowi istotny wkład do dyskusji na temat wdrażanych zmian w procesie kształcenia farmaceutów w Polsce, potwierdzając dużą świadomość potrzeb edukacyjnych polskich studentów. Spełnienie tych potrzeb i modyfikacja programu nauczania wzorem najlepszych praktyk europejskich i światowych, są niezbędne dla osiągnięcia wymaganego w Ustawie o zawodzie poziomu kształcenia profesjonalnej kadry do pracy z pacjentem.

Publikacja [2] jest pracą przeglądową identyfikującą na podstawie piśmiennictwa z lat 2011-2022 metody aktywnego uczenia, które mogą znaleźć w szerokim zakresie zastosowanie w nauczaniu opieki farmaceutycznej. Zamiarem Autorów było wskazanie koncepcji metod nauczania opieki farmaceutycznej skoncentrowanych na studencie w nauczaniu praktycznym, a nie rekomendowanie konkretnych rozwiązań edukacyjnych. Na docenienie zasługuje dokonana w oparciu o precyzyjne kryteria włączenia i wyłączenia selekcja piśmiennictwa, przyznana pozwalająca na wyłonienie 7 metod aktywnego uczenia, zwiększających w efekcie prawdopodobieństwo osiągnięcia założonych efektów uczenia się. W mojej opinii jest to analiza istotna dla szerokiego zaprezentowania w procesie rozwoju metod nauczania treści kierunkowych na studiach farmaceutycznych, metod których wdrożenie staje się kluczowe w perspektywie rozwoju świadczeń i rosnącej roli doradczej oraz konsultacyjnej farmaceuty.

Publikacja [3] jest pracą oryginalną opartą o badania ankietowe prowadzone wśród studentów V roku kierunku farmacja w Poznaniu, dotyczących poczucia samoskuteczności opartym na modelu teoretycznym w odniesieniu do świadczenia usług opieki w populacji pacjentów diabetologicznych. Nauczanie studentów w oparciu o zajęcia symulacyjne i dokonywana przez nich pre/post samoocena umiejętności i kompetencji czy samoskuteczności w komunikacji jest kluczowe dla wypracowania i wskazania metod najbardziej w praktyce angażujących i najlepiej oddających realne warunki pracy z pacjentem. Założenie „lepszy przykład niż wykład” w praktyce nauczania opieki farmaceutycznej potwierdzają wyniki istotności statystycznych zebranych danych zwrotnych z opinii studentów. Wysoko oceniam pracę wskazującą nowoczesne i zaawansowane rozwiązania metodyczne w realizacji efektów uczenia się przygotowującego do pracy z pacjentem.

Po lekturze rozprawy, w mojej ocenie założenia rozprawy zostały rozstrzygnięte przez Doktorantkę i podsumowane sformułowaniem 4 wniosków.

Wykorzystując przysługujący recenzentowi przywilej w toku obrony chciałabym prosić Doktorantkę o uzupełnienie informacji nt.:

- Jakie wyzwania identyfikuje Pani w procesie nauczania na kierunku farmacja, oczywiście biorąc pod uwagę Pani doświadczenia w pracy ze studentami?
- Czy w Pani opinii możemy wdrożyć jakieś dodatkowe „nieoczywiste rozwiązania” w procesie nauczania opieki farmaceutycznej w Polsce?

Podsumowując opisywane w pracy wyniki badań chciałabym podkreślić, iż na docenienie w pracy zasługuje zakres prac, które Doktorantka wykonała w celu oceny i wykazania potrzeb edukacyjnych w zakresie opieki farmaceutycznej, obszaru praktyki farmaceutycznej

wskazanego jako kluczowy w rozszerzaniu zakresu świadczeń udzielanych przez farmaceutów uczestniczących w działaniach związanych z profilaktyką, promocją zdrowia i nadzorem nad farmakoterapią.

Wnioski i konkluzja końcowa

Reasumując oceniana rozprawa doktorska mgr Beaty Plewki stanowi oryginalne i niezwykle aktualne i praktyczne opracowanie naukowe w kontekście diskutowanych zmian kształcenia wszystkich zawodów medycznych, opracowanie poruszające zagadnienia oceny i wskazania sposobu nauczania opieki farmaceutycznej w perspektywie przygotowania farmaceuty do pracy z pacjentem i pełnej realizacji intencji Ustawodawcy realizującego postulaty rządu nt. wzmocnienia roli farmaceuty w polskim systemie ochrony zdrowia.

Przedstawiona rozprawa spełnia wymagania określone w *art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce* stawiane rozprawom doktorskim. W związku z powyższym wnioskuję do Kolegium Nauk Farmaceutycznych Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu o dopuszczenie mgr Beaty Plewki do dalszych etapów postępowania w celu nadania stopnia doktora nauk farmaceutycznych.

Jednocześnie korzystając z przysługującego recenzentowi prawa wnioskuję do Kolegium Nauk Farmaceutycznych Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu o wyróżnienie ocenianej rozprawy doktorskiej, biorąc pod uwagę znaczenie poznawcze opracowania naukowego stanowiącego rozprawę i opublikowanie całości w recenzowanych czasopismach naukowych.

Uniwersytet Medyczny w Poznaniu
KATEDRA I ZAKŁAD
TECHNOLOGII POSTACI LEKU
kierownik
dr hab. Bożena Karolewicz, prof. uczelni